

התובע:

איתי לנואל ת.ז. 014694012

מרח' הסחלב 15 צורן

באמצעות באי כוחו עוה"ד עמית מנור ו/או יוקי שמש

ממגדל המוזיאון

רח' ברקוביץ 4, תל אביב 64238

טל: 03-6075001; פקס: 03-6075029

- נגד -

הנתבעות:

1. תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ

מתחם סינמה סיטי, צומת גלילות, תל-אביב

2. שטראוס עלית אחזקות בע"מ

3. שטראוס גרופ בע"מ

הנתבעות 2 ו-3: מרח' סיבים 49, פתח-תקוה 49517

4. טרה אגודה יצרנית חקלאית שיתופית בנחלת יצחק בע"מ

רח' יגאל אלון 115, תל-אביב 67443

סכום התביעה האישי: אינו ניתן להערכה בשלב זה.

סכום התביעה ביחס לכל חברי הקבוצה: אינו ניתן להערכה בשלב זה.

תובענה ייצוגית

בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו - 2006

א. פתח דבר

1. תביעה זו עניינה תשלום עודף ששילמו חברי הקבוצה בגין רכישת חלב עמיד, המיוצר על-ידי תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ ו/או על-ידי מחלבות רמת הגולן בע"מ (להלן: "החלב העמיד").

2. חברי הקבוצה שילמו תשלום עודף בגין רכישת החלב העמיד, בשל כל אחד משניים אלה:

2.1. הסדר כובל לו שותפות הנתבעות כולן.

2.2. ניצול כוחה המונופוליסטי של נתבעת 1, לרעה.

3. התנהגותן של הנתבעות כולן ושל הנתבעת 1 (להלן: "תנובה") באופן עצמאי, מנוגדות להוראות חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח - 1988 (להלן: "חוק ההגבלים העסקיים").
4. הנתבעות הפרו את הוראות חוק ההגבלים העסקיים, בכך שהיו צד להסדר כובל אסור, כמשמעותו בסעיף 4 לחוק ההגבלים העסקיים; בנוסף, תנובה הפרה את הוראות חוק ההגבלים העסקיים, שעה שניצלה את כוחה המונופוליסטי לרעה, זאת בניגוד לאמור בסעיף 29א. לחוק ההגבלים העסקיים.
5. במעשיהן ובמתדליהן של הנתבעות כולן ושל תנובה באופן עצמאי, כאמור לעיל וכפי שיפורטו להלן, נגרמו לתובע ולחברי הקבוצה המיוצגת, נזקים כספיים; בפועל חויבו התובע וחברי הקבוצה המיוצגת - בתשלום עודף בגין רכישת חלב עמיד.
6. מטרת התובענה שבפנינו - לפרק את ההגבל העסקי, אשר הנתבעות צד לו, ולגרום לתנובה שלא לנצל לרעה את כוחה המונופוליסטי. כפועל יוצא, לחייב את הנתבעות כולן ואת תנובה באופן עצמאי, לגרום לכך שציבור הלקוחות ירכוש חלב עמיד, במחיר הוגן וראוי.
7. עניינה הנוסף של התובענה הייצוגית דנן - פיצוי התובע ויתר חברי הקבוצה המיוצגת, בגין תשלומי היתר והנזקים אשר נגרמו להם, כתוצאה מהתנהגות הנתבעות כולן והתנהגות תנובה באופן עצמאי, הנוגדת את הוראות חוק ההגבלים העסקיים, כאמור.

ב. הצדדים

8. התובע - איתי לנואל, נוהג לרכוש, מזה מספר שנים, פעם או פעמיים בשבוע, קופסא של חלב עמיד 3% שומן ו-1% שומן, מתוצרת תנובה.
9. הנתבעת 1 - תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ, הינה החברה הגדולה בישראל ליצור מוצרי חלב ומייצרת, בין היתר, מזה שנים רבות, חלב עמיד.
10. הנתבעות 2 ו-3 - שטראוס עלית אחזקות בע"מ ושטראוס גרופ בע"מ (להלן: "קבוצת שטראוס") הינן חברות, העוסקות, בין היתר, בייצור מוצרי חלב ומייצרות, בין היתר, מזה שנים רבות, חלב עמיד.
11. הנתבעת 4 - טרה אגודה יצרנית חקלאית שיתופית בנחלת יצחק בע"מ (להלן: "טרה") הינה חברה העוסקת, בין היתר, בייצור מוצרי חלב ומייצרת, בין היתר, מזה שנים רבות, חלב עמיד.

ג. העובדות הצריכות לעניין

11. כללי

12. בתאריך 23.9.08 פרסמה הממונה על ההגבלים העסקיים, הודעה, לפיה - בעקבות בדיקה שנערכה ברשות להגבלים העסקיים, שוקלת הממונה על ההגבלים העסקיים לקבוע, כי תנובה, קבוצת שטראוס וטרה היו והנן צד להסדר כובל; בנוסף ציינה ההודעה כי הממונה על ההגבלים העסקיים שוקלת להכריז על תנובה כבעלת מונופולין בחלב עמיד; בנוסף שוקלת הממונה לקבוע כי תנובה ניצלה לרעה את מעמדה המונופוליסטי.

העתק ההודעה מטעם הממונה על ההגבלים העסקיים, מצורף לתביעה ומסומן **כנספת א'**.

13. במסגרת ההודעה ציינה הממונה על ההגבלים העסקיים כי בדיקה שביצעה הרשות להגבלים עסקיים העלתה מספר ממצאים בעייתיים בשוק החלב העמיד.

14. כך, נמצא כי בשוק החלב בעמיד פועלות שתי יצרניות: האחת, תנובה, היא יצרנית החלב העמיד הגדולה בענף; והשנייה, מחלבות רמת הגולן בע"מ (להלן: "**מחלבות רמת הגולן**").

15. מחלבות רמת הגולן מוחזקת על ידי תנובה, קבוצת שטראוס וטרה בחלקים שווים.

העתק תדפיס רשם החברות של מחלבות רמת הגולן מצורף לתביעה ומסומן **כנספת ב'**.

16. בדיקת הממונה העלתה, כי תנובה מייצרת ומשווקת למעלה מ-50% מהחלב העמיד בישראל.

17. הואיל וכך, ובהתאם לדין הנוהג (חוק ההגבלים העסקיים) תנובה הינה בעלת מונופולין בתחום החלב העמיד. יתר על כן, החזקותיה של תנובה במחלבות רמת הגולן (1/3), כמו גם אופן התנהלותה של מחלבות רמת הגולן, מובילות למסקנה לפיה - תנובה מנצלת לרעה את מעמדה כבעלת מונופולין¹.

18. ואף זאת, מקבץ הממצאים הבאים - (1) תנובה, קבוצת שטראוס וטרה, מתזיקות במשותף במחלבות רמת הגולן; (2) שלוש החברות הנ"ל, עוסקות הן בשיווק חלב עמיד והן בשיווק שורה של מוצרי חלב אחרים; (3) מערכת היחסים בין שלוש החברות - מוביל למסקנה לפיה: שלוש החברות הנ"ל הינן צד להסדר כובל.

19. אין חולק כי נוכח קיומו של הסדר כובל בין הנתבעות, בכל הקשור לתחום החלב העמיד, נגרמה ונגרמת פגיעה כספית לחברי הקבוצה המיוצגת. כך, כתוצאה מקיומו של ההסדר הכובל, משלמים התובע ויתר חברי הקבוצה המיוצגת, במשך שנים, תשלום עודף בגין רכישת חלב עמיד. במילים אחרות, התובע וחברי הקבוצה המיוצגת משלמים עבור החלב העמיד סכום הגבוה מהסכום הראוי והנכון לתשלום בגין המוצר הנ"ל, לו היה הנתבעות פועלות כדין ולולא היו הנתבעות צדדים להסדר כובל.

20. אין גם חולק כי נוכח מעמדה המונופוליסטי של תנובה בשוק החלב העמיד ונוכח ניצולה לרעה של מעמדה זה, נגרמה ונגרמת פגיעה כספית לחברי הקבוצה המיוצגת. כך, כתוצאה מניצולה

¹ כפועל יוצא שוקלת הממונה על ההגבלים העסקיים לחייב את תנובה למכור אחזקותיה במחלבות רמת הגולן.

לרעה של תנובה את מעמדה המונופוליסטי, משלמים התובע ויתר חברי הקבוצה המיוצגת, במשך שנים, תשלום עודף בגין רכישת חלב עמיד. במילים אחרות, התובע וחברי הקבוצה המיוצגת, משלמים עבור החלב העמיד, סכום הגבוה מהסכום הראוי והנכון לתשלום בגין המוצר הנ"ל, לו היתה תנובה פועלת כדין ולא מנצלת לרעה את מעמדה המונופוליסטי.

ג. שוק החלב העמיד בישראל

21. חלב עמיד, מסוג 3% ו-1% שומן, מיוצר ונמכר בישראל, מזה למעלה מ-10 שנים ; כיום מהווה החלב העמיד כ-4% מסל מוצרי החלב בישראל ואולם לפני כעשור היווה הוא כ-9% מסל מוצרי החלב. בשנים האחרונות חלה ירידה בהיקף הצריכה של חלב עמיד בישראל, מסיבות שונות.
22. במהלך השנים, הוכנסו מחירי החלב העמיד (מסוג 3% שומן) לפיקוח.
- 22.1. עד לשנת 2008, במועדים הרלוונטיים לתובענה דנן, נקבעה רמת הפיקוח על חלב עמיד 3% שומן, באופן של קביעת "מחיר מירבי".
- 22.2. בהתאם להוראות צו פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים (מוצרי חלב), התש"ס - 2000, נקבע מחיר מירבי לחלב עמיד 3% שומן, בסכום של ₪ 5.12 לצרכן (כולל מע"מ).
- העתק הצו משנת 2000, מצורף לתביעה ומסומן כנספת ג'.
- 22.3. בהמשך, בהתאם לצו פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים (מחירים מרביים לחלב ומוצריו וקביעת רמת פיקוח), התשס"ו - 2006, נקבע מחיר מירבי לחלב עמיד 3% שומן, בסכום של ₪ 5.58 לצרכן (כולל מע"מ).
- העתק הצו משנת 2006, מצורף לתביעה ומסומן כנספת ד'.
- 22.4. בתאריך 20.5.08, במסגרת צו פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים (קביעת רמת פיקוח לחלב עמיד), התשס"ח - 2008.
- העתק הצו משנת 2008, מצורף לתביעה ומסומן כנספת ה'.
- כנקוב בצו זה, החל מתאריך 27.5.08, רמת הפיקוח על חלב עמיד 3% שומן, תהא "דיווח על רווחיות ומחירים" לפי פרק ז' לחוק פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, התשנ"ו - 1996.

23. למען הסדר הטוב יצוין כי חלב עמיד 1% שומן, לא נכלל בצווי הפיקוח הנ"ל.

ד. עילות התביעה

1. הדין הכללי

24. תביעה זו מוגשת על ידי התובע, בהתאם להוראות חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו - 2006 ("חוק התובענות הייצוגיות").

25. וכך קובע סעיף 3(א) לחוק תובענות ייצוגיות :

3. הגשת תובענה ייצוגית

(א) לא תוגש תובענה ייצוגית אלא בתביעה כמפורט בתוספת השנייה או בעניין שנקבע בהוראת חוק מפורשת כי ניתן להגיש בו תובענה ייצוגית; על אף האמור, לא תוגש נגד רשות תובענה ייצוגית לפיצויים בגין נזק שנגרם על ידי צד שלישי, שעילתה הפעלה או אי הפעלה של סמכויות פיקוח, הסדרה או אכיפה של הרשות ביחס לאותו צד שלישי; . . .

סעיף 4 לתוספת השנייה לחוק התובענות הייצוגיות, קובע, כך:

"תביעה בעילה לפי חוק ההגבלים העסקיים."

26. בעניינו, כאמור לעיל וכמפורט להלן, מוגשת התביעה דנן בעילה לפי חוק ההגבלים העסקיים.

27. הדין החל בעניינו

27. סעיף 2 לחוק ההגבלים העסקיים קובע, כדלקמן:

"2(א) הסדר כובל הוא הסדר הנעשה בין בני אדם המנהלים עסקים, לפיו אחד הצדדים לפחות מגביל עצמו באופן העלול למנוע או להפחית את התחרות בעסקים בינו לבין הצדדים האחרים להסדר, או חלק מהם, או בינו לבין אדם שאינו צד להסדר.

(ב) מבלי לגרוע מכלליות האמור בסעיף קטן (א) יראו בהסדר כובל הסדר שבו הכבילה נוגעת לאחד העניינים הבאים:

(1) המחיר שיידרש, שיוצע או שישולם.

....(2)

....(3)

"....(4)

28. סעיף 4 לחוק ההגבלים העסקיים, קובע את האיסור הסטטוטורי להיווצרותו של הסדר כובל, כהאי לישנא:

"4. לא יהיה אדם צד להסדר כובל, כולו או מקצתו, אלא אם כן קיבל מאת

בית הדין אישור לפי סעיף 9... או שכל הכבילות שבהסדר יהיו פטורות

בהתאם לפטור סוג שנקבע בסעיף 15א'..."

29. מוסיף וקובע סעיף 50 לחוק ההגבלים העסקיים, כי:

"50. דין מעשה או מחדל בניגוד להוראות חוק זה, כדין עוולה לפי פקודת

הנזיקין [נוסח חדש]"

30. האיסור על קיומו של הסדר כובל, כהגדרתו בסעיף 2 לחוק ההגבלים העסקיים, מבלי שנתקבל אישור או פטור מתאים (כאמור בסעיף 4 לחוק ההגבלים העסקיים) הוא חד משמעי ואינו ניתן להתנאה.

ודוק. כאמור בסעיף 50 לחוק ההגבלים העסקיים - כל מי שמפר איסור זה, מבצע עוולה נזיקית.

31. תחומי הפעילות אליהם מתייחס המחוקק בחוק ההגבלים העסקיים, כוללים "מנהלי עסקים" בתחום מוצרי צריכה ומוצרי מזון בכלל זה, ולפיכך חל עליהם איסור על קיומו של הסדר כובל.

בעניינינו: חל איסור על התקיימותו או היווצרותו של "הסדר כובל", באשר לתשלום "שיידרש", או באשר למחיר "שיוצע" או "שישולם" בפועל.

לאמור: חל על הנתבעות איסור סטטוטורי להגביל, או לכבול את עצמן, בקביעת המחיר, הנדרש או המוצע "באופן העלול למנוע או להפחית התחרות בעסקים...".

32. המחוקק אסר, ככלל, יצירת או היווצרות הסדרים כובלים וכן הגבלה עצמית של "מנהלים עסקיים" קרי של גופים עסקיים ומסחריים, בעניינים, או תחומי פעילות שונים, לרבות ובאשר, לקביעת מחירים, שיעורי רווחים, ואף באשר לאיכות המוצרים או סוגם.

איסור זה נועד למנוע "העדר תחרות" בין "מנהלי עסקים" שונים, באותו תחום, בשוק החופשי; תופעה זו מביאה לעליית מחירים, או לרמות מחירים מוגזמות, הפוגעת בציבור.

33. האיסור על יצירת הסדרים כובלים, נועד לעודד תחרותיות אמיתית ונמרצת, בתחומי הפעילות הכלכלית השונים ולשמרה, ככל הניתן, כך שבסופו של דבר תביא להוזלת מחירים, או אי העלאתם.

זו תכליתו המרכזית של חוק ההגבלים העסקיים, אשר בשל חשיבותו, זכה הוא בפסיקה לכינוי "המגנא כרטא" של זכויות הצרכן והתחרות החופשית".

ראו: ע"א 2247/95 הממונה על ההגבלים העסקיים נ' תנובה בע"מ פ"ד נב(5) 213.

34. סעיף 29א. לחוק ההגבלים העסקיים קובע כדלקמן:

"(א) בעל מונופולין לא ינצל לרעה את מעמדו בשוק באופן העלול להפחית את התחרות בעסקים או לפגוע בציבור.

(ב) יראו בעל מונופולין כמנצל לרעה את מעמדו בשוק באופן העלול להפחית את התחרות בעסקים או לפגוע בציבור, בכל אחד מן המקרים האלה:

(1) קביעה של רמת מחירי קניה או מכירה בלתי הוגנים של הנכס או של השירות שבמונופולין;

35. האיסור על קיומו ועל ניצולו לרעה, של כוחו של בעל מונופולין בשוק, נקבע כאמור בסעיף 29א. לחוק ההגבלים העסקיים והוא חד משמעי ואינו ניתן להתנאה.

ודוק. כאמור בסעיף 50 לחוק ההגבלים העסקיים - כל מי שמפר איסור זה, מבצע עוולה נזיקית.

36. כאמור בחוק ההגבלים העסקיים, ניצולו לרעה של מונופולין, בא לידי ביטוי בקביעת רמת מחירים בלתי הוגנת וגבוהה של נכס, וזאת בשל השליטה של בעל המונופולין בשוק.

37. ואף זאת, בהודעת הממונה על הגבלים העסקיים נאמר כדלקמן: "הכרזתה על תנובה כבעלת מונופולין, וכן קביעתה בדבר קיונו של הסדר כובל ובדבר ניצול לרעה של מעמד מונופוליסטי, מהוות ראיה לכאורה בכל הליך משפטי."

38. מן הכלל אל הפרט

38. התובע כאמור, נוהג לרכוש, מזה מספר שנים, פעם או פעמיים בשבוע, קופסא של חלב עמיד 3% שומן ו-1% שומן, מתוצרת תנובה.

39. ודוק: עצם העובדה שהתובע רכש חלב עמיד מתוצרת תנובה, מקנה לו בנסיבות העניין שבפנינו (הסדר כובל) עילת תביעה נגד כל הצדדים להסדר הכובל הנ"ל.

40. כך, נפסק בארצות הברית, כי אמנם על מגיש תובענה ייצוגית להראות יריבות אישית או עילת תביעה אישית, כנגד כל אחד מן הנתבעים. יחד עם זאת נפסק כי במידה ויוכח כי קיימת קנוניה בין משיבים שונים או כי קיים קשר משפטי אחר בין נתבעים שונים, וכי בגין דא נגרם לתובע הייצוגי נזק, יהא רשאי התובע הייצוגי להגיש תביעה נגד השותפים לקשר המשפטי, על אף שהוא נטול יריבות ישירה עימם.

41. כך, בפרשת La Mar שנדונה במחוז התשיעי של בית המשפט הפדראלי לערעורים נקבע, כדלקמן:

"... a plaintiff who no cause of action against the defendant can not fairly and adequately the protect the interests of those who do have such causes of action This is true even though the plaintiff may have suffered an identical injury at the hands of a party other than the defendant.....**Obviously this position does not**

embrace situations in which all injuries are the result of a conspiracy or concrete schemes the defendants at whose hands the class suffered injury. Nor it is intended to apply in instances in which all defendants are juridically related in manner that suggests a single resolution of the dispute would be expeditious "

(La Mar v. H&B Novelty & Loan Co 489 F.2d 461 (1973))

42. ודוק. נוכח האמור בהודעה הממונה על הרשות להגבלים העסקיים, לפיה - קיים חשש כי התקיים וקיים, למצער לכאורה, הסדר כובל, בין הנתבעות, בשוק החלב העמיד, ולנוכח הקביעה כי תנובה ניצלה לרעה, למצער לכאורה, את כוחה המונופוליסטי בשוק זה, ניתן לקבוע כי - קיימת, ולו לכאורה, קנוניה בין הנתבעות, או למיצער כי קיים קשר משפטי אחר בין הנתבעות, וכי בגין דא נגרם לתובע הייצוגי נזק, שכן - התובע ויתר חברי הקבוצה המיוצגת, שילמו סכום עודף בעבור רכישת חלב עמיד.

43. נוכח ההסדר הכובל לו שותפות הנתבעות, לא זכו התובע ויתר חברי הקבוצה המיוצגת, לשלם מחיר הוגן וראוי בגין מוצרי החלב העמיד, וחויבו בתשלום יתר בגין דא.

44. כך גם בשל ניצולה כוחה המונופוליסטי לרעה של תנובה, לא זכו התובע ויתר חברי הקבוצה לשלם מחיר הוגן וראוי בגין מוצרי החלב העמיד וחויבו בתשלום יתר בגין דא.

45. נוכח התנהגות הנתבעות כולן ותנובה באופן עצמאי, והפרת הוראות חוק ההגבלים העסקיים על-ידי כל הנתבעות, ביצעו הנתבעות כולן ותנובה באופן עצמאי, כלפי התובע וכלפי יתר חברי הקבוצה המיוצגת, עוולות לפי פקודת הניזקין [נוסח חדש], וגרמו לתובע ולחברי הקבוצה נזק, שיפורט להלן.

עוולות אלו, אותן ביצעו הנתבעות כולן ותנובה באופן עצמאי, מקנות בידי התובע ויתר חברי הקבוצה, את הזכות להיפרע מהנתבעות כולן ומתנובה באופן עצמאי את נזקיהם.

4ד. הנזק והקשר הסיבתי

46. כאמור לעיל. הפרו הנתבעות כולן ותנובה באופן עצמאי, את הוראות חוק ההגבלים העסקיים;

בהתאם להוראות סעיף 50 לחוק ההגבלים העסקיים, הפרת הוראות חוק ההגבלים העסקיים, עולה כדי עוולה אזרחית, המקנה בידי התובע ויתר חברי הקבוצה המיוצגת, את הזכות להיפרע כדי נזקיהם.

47. הנזק אשר נגרם לתובע וליתר חברי הקבוצה המיוצגת, הינו בשיעור הפרש בין המחיר ששולם בפועל על-ידי התובע ויתר חברי הקבוצה, עבור חלב עמיד, לבין המחיר הנכון, הראוי וההוגן של החלב העמיד, שהיה משולם לו היו הנתבעות פועלות כדין ולא מפרות את הוראות חוק ההגבלים העסקיים ("התשלום העודף").

48. ודוק. לולא היו הנתבעות מפרות את הוראות חוק ההגבלים העסקיים, היה מחיר החלב העמיד, נמוך יותר, והתובע ויתר חברי הקבוצה לא היו נאלצים לשלם בגינו תשלום עודף.

49. כפועל יוצא, זכאים התובע וכל אחד מחברי הקבוצה, ששילמו עבור חלב עמיד תשלום ביתר, להחזר כספי, השווה להפרש בין הסכום ששולם בפועל, לבין המחיר הנכון הראוי וההוגן של החלב העמיד, לו היו הנתבעות פועלות כדין ולא מפרות את הוראות חוק ההגבלים העסקיים.

ה. סוף דבר

50. לבית המשפט הנכבד סמכות עניינית ומקומית לדון בתביעה נוכח סכומה (העולה על 2.5 מיליון ₪) ולאור מקום כתובת נתבעים 2 ו-3 והמקום בו בוצעה העסקה.

51. מכל האמור לעיל מתבקש בית המשפט הנכבד להורות, כדלקמן:

51.1. לקבוע כי הנתבעות כולן הינן צד להסדר כובל בשוק החלב העמיד וכי תנובה בעלת מעמד של מונופולין בשוק זה וככזו ניצלה היא את כוחה המונופוליסטי, לרעה. בכך, הפרו הנתבעות כולן ותנובה באופן עצמאי את הוראות חוק ההגבלים העסקיים.

51.2. לחייב את הנתבעות כולן ואת תנובה באופן עצמאי לשלם לתובע ולחברי הקבוצה סכומים שלא ניתן להעריכם בשלב זה, אך למיטב ההערכה עולים מיליוני ₪, כשהסכומים הנ"ל נושאים הפרשי הצמדה וריבית כדין עד למועד תשלומם בפועל.

51.3. לחייב את הנתבעות, ביחד ולחוד, לשלם לתובע גמול מיוחד בהתאם לסעיף 22 לחוק תובענות ייצוגיות.

51.4. לחייב את הנתבעות, ביחד ולחוד, לשלם לעורכי דינו של התובע שכר טרחה בהתאם לסעיף 23 לחוק תובענות ייצוגיות.

51.5. להשית על הנתבעות, ביחד ולחוד, את הוצאות המשפט.

~~יוקי שמש, עו"ד~~
~~באי כוח התובע~~

~~עמית מגור, עו"ד~~